

litteris legerint, nescio. Quia etsi invenio a catholicis de hac re aliquid scriptum; nondum contra istos fuerat veritatis suscepta defensio, neque id agebatur ut eis responderetur. Sed hoc dico, tam manifestum esse secundum Scripturas sanctas originale peccatum, atque hoc dimitti lavacro regenerationis in parvulis, tanta fidei catholice antiquitate atque auctoritate firmatum, tam clara Ecclesie celebritate notissimum, ut quidquid de anime origine cujuslibet inquisitione vel affirmatione disseritur, si contra hoc sit, verum esse non possit. Quapropter quisquis vel de anima, vel de quacumque re obscura id adstruit, unde hoc quod verissimum, fundatissimum, notissimum est, destruat, sive sit ille filius, sive inimicus Ecclesie, aut corrigendus est, aut cavendus. Sed hic sit hujus voluminis finis, ut aliud habeant quae sequuntur exordium.

LIBER IV.

Postquam conjectas in Catholicos criminationes diluit superioribus libris, hic jam Augustinus aperit insidias, quae reliqua parte epistolae secundae Pelagianorum in quinque doctrinae eorum capitibus latent, in laude scilicet creaturae, laude nuptiarum, laude legis, laude liberi arbitrii, et laude sanctorum: penes quae capita non magis Manichaeis quam Catholicis repugnare se Pelagiani maligne jactant: cum illa quinque ad hoc referre noscantur, ut triplicem errorem suum obrudant; nempe duo priora, ut negent originale peccatum; duo sequentia, ut gratiam statuunt secundum merita dari; quintum, ut sanctos in hac vita peccatum non habuisse dicant. Ostendit Augustinus utrasque haereses, Manichaeorum et Pelagianorum, hinc inde oppositas et pariter exosas fidei catholicae, qua profitemur primum, bonam esse naturam a Deo bono conditam; sed eam tamen salvatore indigere propter originale peccatum, quod ex primi hominis praevagatione in omnes pertransiit: tum deinde bonas esse nuptias, vere a Deo institutas; sed malam ipsam concupiscentiam, quae nuptiis accidit ex peccato: bonam quoque esse Dei legem, sed ita ut peccatum ostendat solummodo, non tollat: liberum certe arbitrium naturae hominis insitum esse; nunc tamen ita captivatum, ut ad faciendam justitiam non valeat, nisi cum fuerit per gratiam liberatum: sanctos autem seu Novi seu Veteris Testamenti fuisse quidem vera justitia praeditos, non perfecta tamen, nec tam plena,

ut caruerint omni peccato. In fine profert Cypriani et Ambrosii testimonia pro catholica fide, quædam de originali peccato, alia de gratiæ adjutorio, ultima de præsentis justitiæ imperfectione.

I. Post hæc quæ tractavimus, quibusque respondimus, eadem repetunt, quorum redarguimus epistolam; sed diverso modo. Nam prius ea proposuerunt nobis objicientes, quæ velut perperam sentiamus: postea vero quid ipsi sentiant exponentes, eadem a contrario reddiderunt; addentes duo quædam quæ non dixerant, id est: « Baptismum se dicere omnibus ætatibus necessarium; et: Per Adam mortem ad nos transisse, non crimina. » Quæ suo loco et ipsa tractanda sunt. Proinde quia superiore libro, quem modo explicavimus, quinque rerum eos obtendere obstacula diximus, in quibus eorum dogmata inimica gratiæ Dei et catholicæ fidei delitescant, laude scilicet creaturæ, laude nuptiarum, laude legis, laude liberi arbitrii, laude sanctorum: commodius esse arbitrator, omnia quæ defendunt, quorum contraria nobis objiciunt, generatim distinguere, et quæ illorum ad quid istorum quinque pertineant demonstrare, ut dilucidior et brevior ipsa distinctione possit esse nostra responsio.

II. 1º Laudem creaturæ, quod ad genus humanum attinget, unde nunc quæstio est, his sententiis exequuntur: « Quod nascentium conditor Deus sit, filiique hominum opus sint Dei; et peccatum omne non de natura, sed de voluntate descendat. » Huic laudi creaturæ applicant: « Quod omnibus ætatibus dicunt esse baptismum necessarium, ut » scilicet « Illa creatura in Dei filios adoptetur, non quod aliquid ex parentibus trahat, quod sit lavacro regenerationis expiandum. » Huic laudi adjungunt,

et « Quod Christum Dominum nulla dicunt macula peccati fuisse respersum, quantum attinet ad ejus infantiam: » quia ejus carnem ab omni peccati contagione purissimam, non excellentia propria et gratia singulari, sed communione naturæ, quæ omnibus inest infantibus, asseverant. Eo pertinet etiam, quod « De animæ origine » inserunt quæstionem, sic animæ Christi cœquare molientes omnes animas parvulorum, quas volunt esse similiter nulla peccati macula aspersas. Propter hoc etiam dicunt: « Ex Adam nihil mali transisse per cæteros, nisi mortem: quæ non semper est malum, inquit, cum et martyribus sit causa præmiorum, et vel bonam vel malam dici faciat, non resolutio corporum, quæ excitabuntur in omni genere hominum, sed meritorum diversitas, quæ de humana libertate contingit. » Hæc scribunt in hac epistola de laude creaturæ.

2º Nuptias vero secundum Scripturas laudant: « Quia Dominus in Evangelio loquitur: « Qui fecit ab initio » masculum et foeminam fecit eos, et dixit: Crescite, et » multiplicamini, et replete terram¹. » Quamvis hoc non in eo loco Evangelii, sed tamen in lege sit scriptum. Addunt etiam: « Quod ergo Deus conjunxit, homo non » separet². » Quæ verba Evangelica agnoscimus.

3º In laude legis dicunt: « Veterem legem secundum Apostolum justam et sanctam et bonam³, custodientibus mandata sua, ac per fidem juste viventibus, sicut Prophetis et Patriarchis omnibusque sanctis, vitam potuisse conferre perpetuam. »

4º In laude liberi arbitrii dicunt: « Liberum arbitrium non periisse, cum loquatur Dominus per Prophetam: « Si volueritis et audieritis me, quæ bona sunt terræ » edetis; si nolueritis et non audieritis, gladius vos come-

¹ Matth. XIX, 4, et Gen. I, 28. — ² Id. XIX, 6. — ³ Rom. VII, 12.

» det¹. » Ac per hoc et gratiam uniuscujusque bonum propositum adjuvare, non tamen reluctanti studium virtutis immittere, quia personarum acceptio non est apud Deum². »

5° Laude sanctorum sese contegunt, dicentes: « Baptisma perfecte homines innovare. Si quidem Apostolus testis sit, qui per lavacrum aquæ Ecclesiam de gentibus sanctam fieri immaculatamque testatur³. Sanctum quoque Spiritum mentes bonas in antiquis adjuvisse temporibus, dicente Propheta ad Deum, Spiritus tuus bonus deducet me in viam rectam. Omnes quoque Prophetas et Apostolos vel sanctos, tam Novi quam Veteris Testamenti, quibus Deus testimonium perhibet⁴, non in comparatione sceleratorum, sed regula virtutum justos fuisse; in futuro autem tempore mercedem esse tam bonorum operum, quam malorum. Cæterum neminem posse, quæ hic contempserit, illic mandata perficere; quia dixerit Apostolus: « Oportet nos manifestari ante tribunal » Christi, ut reportet unusquisque propria corporis, secundum quod gessit, sive bonum, sive malum⁴. »

In his omnibus quidquid dicunt de laude creaturæ atque nuptiarum, ad hoc referre conantur, ut non sit originale peccatum: quidquid de laude legis et liberi arbitrii, ad hoc, ut gratia non adjuvet nisi meritum, ac sic gratia jam non sit gratia: quidquid de laude sanctorum, ad hoc, ut vita mortalis in sanctis videatur non habere peccatum, nec sit eis necessarium pro dimittendis debitis suis precari Deum.

III. Ista nefaria dogmata et damnabilia in hac tripartita divisione quisque mente catholica exhorret, illius quinque partitæ latebras insidiasque devitet, atque ita

¹ Isai. I, 19. — ² Rom. II, 11. — ³ Ephes. V, 26. — ⁴ Psal. CXLII, 10.
— ⁵ 2 Cor. V, 10.

inter utrumque sit cautus, ut sic declinet Manichæum, ne se inclinet in Pelagium; rursusque ita se sejungat a Pelagianis, ne conjungat Manichæis; aut si in alterutris jam tenetur, ne sic se a quibuslibet alteris eruat, ut in alteros irruat. Videntur quippe inter se esse contrarii; quoniam quinque illa Manichæi vituperando se manifestant, Pelagiani laudando se occultant. Quapropter utroque damnat atque devitat, quisquis secundum regulam catholicæ fidei sic in hominibus nascentibus de bona creatura carnis et animæ glorificat Creatorem, quod non vult Manichæus; ut tamen propter vitium, quod in eos per peccatum primi hominis pertransiit, fateatur et parvulis necessarium Salvatorem, quod non vult Pelagius: sic discernit malum pudendæ concupiscentiæ a bonitate nuptiarum, ut neque Manichæis similis unde nascimur culpet, neque Pelagianis similis unde confundimur laudet: sic legem per Moysen sanctam et justam et bonam a Deo sancto et justo et bono datam esse defendit, quod contra Apostolum negat Manichæus; ut eam dicat et peccatum ostendere, non tamen tollere, et justitiam jubere, non tamen dare, quod rursus contra Apostolum negat Pelagius: sic asserit liberum arbitrium, ut non ex natura nescio qua semper mala, quæ nulla est, sed ex ipso arbitrio cœpisse dicat et angeli et hominis malum, quod evertit hæresim Manichæam; nec ideo tamen posse captivam voluntatem, nisi Dei gratia, respirare in salubrem libertatem, quod evertit hæresim Pelagianam: sic laudat in Deo sanctos homines Dei non solum ex manifestato in carne Christo et deinceps, verumetiam superiorum temporum, quos audent blasphemare Manichæi; ut tamen de ipsis plus credat ipsis confitentibus, quam Pelagianis mentientibus. Sanctorum enim vox » est: « Si dixerimus, quia peccatum non habemus,

» nos ipsos seducimus, et veritas in nobis non est¹. »

IV. His ita se habentibus, quid prodest novellis hæreticis, inimicis crucis Christi et divinæ oppugnatoribus gratiæ, quod a Manichæorum errore sani videntur, et alia sua pestilentia moriuntur? Quid eis prodest, quod in laude creaturæ dicunt, « Deum bonum nascentium conditorem, per quem facta sunt omnia, ejusque opus esse filios hominum, » quos Manichæi dicunt opus esse principis tenebrarum; cum inter utrosque, vel apud utrosque Dei creatura, quæ est in infantibus pereat? Utrique enim nolunt eam Christi carne et sanguine liberari: illi quia ipsam carnem et sanguinem Christi, tanquam hæc omnino in homine vel ex homine non susceperit, destruunt; isti autem, quia nullum malum inesse infantibus asserunt, unde per sacramentum carnis hujus et sanguinis liberentur. Jacet inter illos in parvulis humana creatura institutioe bona, propagatione vitiata; bonis suis confitens optimum conditorem, malis suis quærens misericordissimum redemptorem; Manichæos habens bonorum suorum vituperatores, Pelagianos habens malorum suorum negatores, utrosque persecutores. Et quamvis per infantiam loqui non valeat, specie tamen tacita et infirmitate abdita impiam vanitatem utrorumque compellat, et illis dicens, Ab eo qui bona creat, credite me creari, et istis dicens, Ab eo qui me creavit, sinite me sanari. Manichæus dicit: Nihil est hujus infantis, nisi anima bona liberanda; cætera non ad Deum bonum, sed ad principem tenebrarum pertinentia respuenda. Pelagianus dicit, Imo hujus infantis nihil est liberandum, quia totum ostendimus salvum. Ambo mentiuntur: sed jam mitior est carnis solius accusator, quam qui in universum convincitur sævire laudator. Sed nec

¹ 1 Joan. 1, 8.

Manichæus humanæ animæ subvenit, blasphemando auctorem totius hominis Deum; nec Pelagianus humanæ infantiae divinam gratiam subvenire permittit, negando originale peccatum. Deus ergo miseretur per catholicam fidem, quæ utramque redarguendo perniciem, infanti subvenit ad salutem; Manichæis dicens, Audite Apostolum clamantem, « Nescitis quia corpus vestrum templum est in vobis Spiritus sancti¹? » et Deum bonum creatorem credite corporum, quia non potest esse templum Spiritus sancti opus principis tenebrarum: Pelagianis dicens: « In iniquitatibus conceptus est, et in peccatis eum mater ejus in utero aluit², » quem conspiciatis parvulum. Quid eum tanquam ab omni noxa liberum defendendo, non permittitis per indulgentiam liberari? « Nemo mundus a sorde, nec infans cujus est diei unius » vita super terram³. » Sinite miserum remissionem accipere peccatorum, per eum qui solus nec parvus nec magnus potuit habere peccatum.

V. Quid eis igitur prodest, quod dicunt, « Omne peccatum non de natura, sed de voluntate descendere; » et Manichæii malam naturam dicentibus causam esse peccati, hujus sententiæ veritate resistere: quando nolentes admittere originale peccatum, cum et ipsum sine dubio de primi hominis voluntate descendat, faciunt reos parvulos de corpore exire? Quid eis prodest, « Baptismum omnibus ætatibus necessarium confiteri: » quod Manichæi dicunt in omni ætate superfluum: cum isti dicant esse in parvulis falsum, quantum ad remissionem attinet peccatorum? Quis eis prodest, « Quod carnem Christi, » quam Manichæi nullam vel simulatam fuisse contendunt, adversus eos isti non solum veram, « Sed et ipsam animam nulla peccati macula repersam fuisse de-

¹ 2 Cor. vi, 19. — ² Psal. l, 7. — ³ Job. xiv, juxta lxx.

fendunt : » cum sic ejus infantiae cæteri ab eis coæquentur infantes, non impari puritate ; ut et illa non videatur servare istorum comparatione propriam sanctitatem , et isti ex illa nullam consequantur salutem ?

VI. In eo sane quod dicunt , « Per Adam mortem ad nos transisse , non crimina , » non habent adversarios Manicheos : quia nec ipsi astruunt originale peccatum ex homine primo prius puro et recto corpore ac spiritu, et postea per arbitrium liberum depravato, deinceps in omnes cum morte transisse et transire peccatum : sed carnem dicunt ab initio malam de malo corpore, et a malo spiritu et cum malo spiritu creatam ; animam vero bonam , partem scilicet Dei , pro meritis iniquationis suae per cibos et potum, in quibus antea colligata est , venire in hominem , atque ita per concubitum carnis vinculo colligari. Ac per hoc Manichæi consentiunt Pelagianis, non crimen primi hominis transisse in genus humanum, neque per carnem , quam nunquam fuisse dicunt bonam, neque per animam, quam perhibent cum meritis iniquamentorum suorum, quibus polluta est ante carnem, venire in hominis carnem. Sed Pelagiani quomodo dicunt , « Solam mortem ad nos transisse per Adam ? » Si enim propterea morimur, quia ille mortuus est ; ille autem mortuus est, quia peccavit : poenam dicunt transire sine culpa, et innocentes parvulos injusto supplicio puniri, trahendo mortem sine meritis mortis. Quod de uno solo mediatore Dei et hominum homine Christo Jesu catholica fides novit, qui pro nobis mortem, hoc est, peccati poenam sine peccato subire dignatus est. Sicut enim solus ideo factus est hominis filius, ut nos per illum Dei filii fieremus : ita solus pro nobis suscepit sine malis meritis poenam, ut nos per illum sine bonis meritis consequeremur gratiam. Quia sicut nobis

CONTRA DUAS EPISTOLAS PELAGIANORUM, LIB. IV. 45
non debebatur aliquid boni, ita nec illi aliquid mali. Commendans ergo dilectionem suam in eos, quibus erat daturus indebitam vitam, pati pro eis voluit indebitam mortem. Hanc singularem Mediatoris prærogativam Pelagiani evacuare conantur, ut hoc jam non sit in Domino singulare, si Adam ita propter culpam mortem passus est debitam, ut parvuli ex illo nullam trahentes culpam, mortem patiantur indebitam. Quamvis enim bonis conferatur per mortem plurimum boni ; unde nonnulli congruenter etiam de bono mortis disputaverunt : tamen et hinc quæ prædicanda est nisi misericordia Dei, quod in bonos usus convertitur poena peccati ?

VII. Sed hoc ideo dicunt isti, dum volunt ex verbis Apostoli in suum sensum homines detorquere. Ubi enim ait Apostolus, « Per unum hominem peccatum intravit » in mundum, et per peccatum mors, et ita in omnes » homines pertransiit¹ : » ibi volunt intelligi non peccatum pertransisse, sed mortem. Quid est ergo quod sequitur, in quo omnes peccaverunt ? Aut enim in illo uno homine peccasse dicit omnes Apostolus, de quo dixerat, Per unum hominem peccatum intravit in mundum : aut in illo peccato, aut certe in morte. Non enim movere debet, quia non dixit, in qua, sed in quo omnes peccaverunt : mors quippe in Græca lingua generis masculini est. Quodlibet ergo eligant : aut enim in illo homine peccaverunt omnes, et ideo dictum est, quoniam quando ille peccavit, in illo erant omnes : aut in illo peccato peccaverunt omnes, quia generaliter omnium factum est, quod nascentes tracturi erant omnes : aut restat ut dicant, quod in illa morte peccaverint omnes. Sed hoc quemadmodum possit intelligi, non plane video. In peccato enim moriuntur omnes, non in morte peccant : nam

¹ Rom. v, 2.

peccato præcedente, mors sequitur; non morte præcedente, peccatum. Aculeus quippe mortis est peccatum¹, aculeus cujus punctione fit mors, non aculeus quo pungit mors, Sicut venenum si bibitur, appellatur poculum mortis, quod eo poculo facta sit mors; non quod morte sit poculum factum, aut a morte sit datum. Quod si propterea non potest illis verbis Apostoli peccatum intelligi, in quo omnes peccaverunt, quia in Græco, unde translata est Epistola, peccatum fœminino genere positum est: restat ut in illo primo homine peccasse omnes intelligantur; quia in illo fuerunt omnes quando ille peccavit, unde peccatum nascendo trahitur, quod nisi renascendo non solvitur. Nam et sic sanctus Hilarius (1) intellexit quod scriptum est, in quo omnes peccaverunt: ait enim, « In quo. id est, in Adam omnes peccaverunt. » Deinde addidit: « Manifestum in Adam omnes peccasse quasi in massa. Ipse enim per peccatum corruptus, omnes quos genuit, nati sunt sub peccato. » Hæc scribens Hilarius sine ambiguitate commonuit, quomodo intelligendum esset, in quo omnes peccaverunt.

VIII. Propter quid autem idem Apostolus dicit, nos per Christum reconciliari Deo, nisi propter quod facti fuimus inimici²? Et hoc quid est, nisi peccatum? Unde et Propheta dicit, « Peccata vestra separant inter vos et Deum³. » Propter hanc ergo separationem Mediator missus, ut tolleret peccatum mundi, per quod separabamur inimici, et reconciliati ex inimicis efficeremur filii. Hinc utique Apostolus loquebatur: hinc factum est ut interponeret quod ait, Per unum hominem intrasse peccatum. Hæc enim sunt superiora verba ejus. Commendat autem, inquit, suam charitatem Deus in nobis, « Quoniã cum adhuc peccatores essemus, Christus pro

¹ 1 Cor. xv, 56. — ² Rom. v, 10. — ³ Isaï, lxx, 24.

» nobis mortuus est; multo magis justificati nunc in sanguine ipsius, salvi erimus ab ira per ipsum. Si enim cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem Filii ejus: multo magis reconciliati, salvi erimus in vita ipsius. Non solum autem, sed et gloriantes in Deo per Jesum Christum Dominum nostrum, per quem et nunc reconciliationem accepimus. Deidde subjungit: » Propter hoc sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, et per peccatum mors, et ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccaverunt⁴. » Quid tergiversantur Pelagiani? Si omnibus necessaria est reconciliatio per Christum, per omnes transiit peccatum, quo inimici fuimus, ut opus reconciliari haberemus. Hæc reconciliatio est in lavacro regenerationis et Christi carne et sanguine, sine quo nec parvuli possunt habere vitam in semetipsis. Sicut enim fuit unus ad mortem propter peccatum, sic est unus ad vitam propter justitiam. « Quia sicut in Adam omnes moriuntur², » ita et in Christo omnes vivificabuntur: et sicut per unius delictum in omnes homines ad condemnationem, ita et per unius justificationem in omnes homines ad justificationem vitæ³. » Quis adversus hæc apostolica verba tanta duritia nefandæ impietatis obscuravit, ut his auditis mortem sine peccato in nos per Adam transisse contendat, nisi oppugnatores gratiæ Dei, inimici crucis Christi? Quorum finis est interitus⁴, si in hac obstinatione duraverint. Verum hæc dixisse sufficiat, propter eorum illam versutiam serpentinam, qua volunt mentes corrumpere simplices, et avertere a catholicæ fidei castitate, veluti laude creaturæ.

IX. Porro autem de laude nuptiarum quid eis pro-

¹ Rom. v, 8, et seqq. — ² 1 Cor. xv, 22. — ³ Rom. v, 18. — ⁴ Philip. iii, 18, 19.